

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ג עמוד ב

1

משום בנין אורחא הוא. והכתיב אֵתְּבֵן רכבת על החמור! - התם משום ביעתותא דליליא - אורחא הוא. ואיבעית אימא: משום ביעתותא דדוד - איכא. ואיבעית אימא: ביעתותא דדוד נמי ליכא, משום ביעתותא דהר איכא. - ובאורייתא מי לא כתיב טמא? - אלא: כל היכא דכי הדדי נינהו - משתעי בלשון נקיה, כל היכא דנפישין מילי - משתעי בלשון קצרה. כדאמר רב הונא אמר רב, ואמרי לה אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר: לְעֵלְמָא יִשְׁנָה אָדָם לְתַלְמִידוֹ דְרַךְ קִצְרָה. וכל היכא דכי הדדי נינהו משתעי בלשון כבוד? והא רוכבת ויושבת דכי הדדי נינהו, וקאמר רוכבת! - רכבת כתיב. הנהו תרי תלמידי דהו יתבי קמיה דרב, חד אמר: שויתנין האי שמעתא כדבר אחר מסנן, וחד אמר: שויתנין האי שמעתא כגדי מסנן. ולא אישתעי רב בהדי דהאיך. הנהו תרי תלמידי דהו יתבי קמיה דהלל וחד מינייהו רבן יוחנן וחד מינייהו רבי יוחנן. חד אמר: מפני מה בוצרין בטהרה ואין מוסקין בטהרה? וחד אמר: מפני מה בוצרין בטהרה ומוסקין בטומאה? אמר: מוכסח אני כזה שמורה הוראה בישראל. ולא היה ימים מעטים עד שהורה הוראה בישראל. הנהו תלתא כהני, חד אמר להו: הגיעני כפול, וחד אמר: הגיעני כזב, וחד אמר: הגיעני כזב הלטאה. בדקו אחריז ומצאו בו שמץ פסול. והא (תניא)

+מסורת הש"ס: [תנן] ±: בדקין מן המזבח ולמעלה! - לא תימא שמץ פסול אלא אימא שחץ פסול. ואי בעית אימא: שאני התם - דאיהו דארע נפשיה. והוא ארמאה דהיה סליק ואכיל פסחים בירושלים, אמר, כתיב בַּכַּל בֵּן נֹכַר לֹא יֹאכַל בּו, כל ערל לא יאכל בו ואנא הא קאכילנא משופרי שופרי. אמר ליה רבי יהודה בן בתירא: מי קא ספי לך מאליה? - אמר ליה: לא. - כי סלקת להתם אימא להו: ספו לי מאליה. כי סליק אמר להו: מאליה ספו לי. אמרו ליה: אַלְיָה לַגְבוּהַ סַלְקָא. אמרו ליה: מאן אמר לך הכי? אמר להו: רבי יהודה בן בתירא, אמר: מאי האי דקמו? בדקו בתריה ואשכחוהו דארמאה הוא, וקטלוהו. שלחו ליה לרבי יהודה בן בתירא: שלם לך רבי יהודה בן בתירא! דאית בנציבין ומצודתן פרוסה בירושלים. רַב כְּהָנָא חָלַשׁ, שְׂדֵרָהּ רַבְּנָן לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּרִיָּה דְרַב אִיִּזִי, אִמְרוּ לֵיהּ: זִיל בְּדוּק מֵאִי דִינִיָּה. אתא אשכחיה דנח נפשיה. קרעיה ללבושיה, ואהדריה לקרעיה לאחוריה, ובכי ואחי. אמרו ליה: נח נפשיה? אמר להו: אנא לא קאמינא, עֲמוּצֵי־דְבָהּ הוא כסיל. יוחנן חקוקאה נפק לקרייתא, כי אתא אמרו ליה: חייטין נעשו יפות? אמר להו: שעורים נעשו יפות. אמרו ליה: צא ובשר לוסים ולחמורים! דכתיב וְהַשְׁעָרִים והתבן לוסים ולרכש. - מאי הוי ליה למימר? - אשתקד נעשו חייטין יפות. אי נמי: עדשים נעשו יפות.

שמואל ב פרק יח

2

- (א) ויפקד דוד את העם אשר אמו וישם עליהם שרי אלקים ושרי מאות.
- (ב) וישלח דוד את העם השלישית ביד יואב והשלישית ביד אבישי בן נרדיה אחי יואב והשלישית ביד אחי המיסי ויאמר המלך אל העם יצא אצא גם אני עמכם:
- (ג) ויאמר העם לא מצא פי אם גם נס לא ישימו אלינו לב ואם ימנו טענו לא ישימו אלינו לב פי עמה קמנו עשרה אלקים ועמה טוב פי תהיה לנו מעיר לעזור: ם
- (ד) ויאמר אליהם המלך אשר ייטב בעיניכם אעשה ונעמד המלך אל יד השער וכל העם יצאו למאות ולא לפי:
- (ה) והיו המלך את יואב ואת אבישי ואת אחי מאמר לאט לי לנער לאבשלום וכל העם שמעו בצות המלך את כל השרים על דבר אבשלום:
- (ו) ויצא העם השדה לקראת ישראל ומהי המלחמה בינעם אפרים:
- (ז) וינגפו שם עם ישראל לפני עבדי דוד ומהי שם המנפה גדולה ביים ההוא עשרים אלה:
- (ח) ומהי שם המלחמה נפצית ונפצת על פני כל הארץ ויורב הער לאכל בעם מאשר אכלה הטוב ביים ההוא:
- (ט) וינקרא אבשלום לפני עבדי דוד ואבשלום רכב על הספרד ויבא הספרד סחט שוביב האלה הגדולה והחזק ראשו באלה ויטמו בין השמים ובין הארץ והספרד אשר סחמיו עבר:
- (י) ויבא איש אחד ויגיד ליואב ויאמר הנה ראיתי את אבשלום מלי ביאלה:
- (יא) ויאמר יואב לאיש המגיד לו והנה ראית ומדוע לא הפיתו שם ארצה ועלי לקט לה עשרה כסף ותגרה אמת:
- (יב) ויאמר האיש אל יואב ודא ודוא אנכי ישאל על פפי אלה כסף לא אשלה נדי אל בן המלך פי באוננו צנה המלך אחרך ואת אבלישי ואת אחי מאמר שמרו מי בנער באבשלום:
- (יג) או עשיתי בנפשו בקנשי שקר וכל דבר לא יכחזו מן המלך ואמה תתנצב מנגיד:
- (יד) ויאמר יואב לא בן אהילה לפניה וימח שלשה עבטים בכפו ויתקעם בלב אבשלום עורפו מי בלב האלה:
- (טו) ויטפו עשרה נערים נשאי פלי יואב ויטפו את אבשלום וימיתוהו:
- (טז) וייתמע יואב בשפר וישיב העם מרוף אחר: ישראל פי תשוף יואב את העם:
- (יז) וינקחו את אבשלום וישלכו אותו ביער אל הפסת המזול ונצטבו עליו אל אבנים גדול מאד וכל ישראל נסו איש לאהלו לאהלו: ם
- (יח) ואבשלום לקח ונצב לו בחזו בטיחו את מצבת אשר בעמק המלך פי אמר אין לי בן בעביר הנפיר שמי וינקרא למצבת על שמו וינקרא לה יד אבשלום עד היום הנה: ם
- (יט) ונאחמיעז בן צדוק אמר ארצה נא ונאבשרה את המלך פי שפטו יקח מיז איביו:
- (כ) ויאמר לו יואב לא איש בשרה אמה היום הנה ובשרת ביום אחר ויהיו הנה לא תבשר פי על בן המלך מת:
- (כא) ויאמר יואב לפושי קד הגד למלך אשר ראימה וישפוחו כושי ליואב ויגיד:
- (כב) ויסף עוד אחמיעז בן צדוק ויאמר אל יואב מה יהיה מה ארצה נא גם אני אחרי הפושי ויאמר יואב למה זה אמה רץ בני ולכה אין בשורה מצאות:
- (כג) והיו מה ארוץ ויאמר לו רוצו ונגדו אחמיעז דרוי הפפר ונעבר את הפושי:
- (כד) ודוד יושב בן שני השערים וכל המנפה אל גג השער אל החמה וישא את עיניו ויבא והנה איש רץ לבדו:
- (כה) וינקרא המנפה ויגיד למלך ויאמר המלך אם לבדו בשונה בפינו וכל המלך וקרב:
- (כו) ויבא המנפה איש אחר רץ וינקרא המנפה אל השער ויאמר הנה איש רץ לבדו ויאמר המלך גם זה מבשר:
- (כז) ויאמר המנפה אני ראה את מרצת הראשו פמרבצת אחמיעז בן צדוק ויאמר המלך איש טוב זה ואל בשונה טובה נבוא:
- (כח) וינקרא אחמיעז ויאמר אל המלך שלום וישפוחו למלך לאפיו ארצה ם ויאמר ברוך יקח אלקיך אשר סגר את האנשים אשר נשאו את ידם באדני המלך:
- (כט) ויאמר המלך שלום לנער לאבשלום ויאמר אחמיעז ראיתי הטמון הגדול לשלום את עבד המלך יואב ואת עבדך ולא ינעמי מה:
- (ל) ויאמר המלך סב התנצב פה ויטב ויצמד:
- (לא) והנה הפושי בן ויאמר הפושי: תבשר ארוץ המלך פי שפטו יקח היום מיז כל השמים עליה: ם
- (לב) ויאמר המלך אל הפושי השלום לנער לאבשלום ויאמר הפושי יהיו כנער איבי אדני המלך וכל אשר קמו עליך לרעה: ם

שולחן ערוך יורה דעה הלכות אכילת סימן תב

3

מי שמת לו מת ולא נודע לו, נא. אינו חובה שיאמר לו; ואפילו באביו ואמו; ועל זה נאמר: מוציא דבה הוא כסיל (משלי י, יח) על ומותר להזמין לסעודת אירוסין ונישואין וכל שמחה, כיון שאינו יודע. מיהו אם שואל עליו, <math>\leq\text{ח}> אין לו לַן לשקר ולומר: חי הוא, שנאמר: מדבר שקר תרחק (שמות כג, ז). הגה: ומכל מקום בבנים זכרים, נהגו להודיע, כדי שיאמרו קדיש; אבל בבנות, אין מנהג כלל להודיעם (מהרי"ו סי' י"ג). מצוה להחזיק יום שמת בו אביו או אמו (כל בו בשם תר"מ ת"פ); ומתענין <math>\leq\text{ט}> יום המיתה ולא יום הקבורה (מהרי"ו סימן קכ"א) ומש"א סימן רצ"ו/ב והאורחונים; וְ אַם לֹא מִי שְׂוִיהַ (ג) יצ"א. אצל הקברה ולא אצל המיתה. (כקבלה מפי זקן מפלג מור"ם לנוד); וְ אַם אִירַע יוֹם זֶה כִּיּוֹם שְׂאִין אֹמְרִים בּוֹ (ג) תחנון, אין מתענין כלל. וְ אַם מִתּוֹ בְּאֹדֶר וְנִתְשַׁבְּהַּ הַשְּׁנָה, יֵאָדָּר הַעֵינִיק לְהַתְעַנֵּית בְּאֹדֶר (ג) יב"ב. הדיאשו (ת"ה סימן רצ"ו) ומהרי"ו (פ"ג), אע"פ שיש חולקין, כן הוא עיקר. וְ אַם מִתּוֹ בְּשַׁנַּת הַתְּעִיבֹר בְּאֹדֶר יב"ב השני, מתענה גם כן בעיבוד באוד השני (ג' שם). ועיין באורח חיים סימן תקס"ח סעיף ז'. ועיין לעיל סימן (ד) שצ"א שאין לאכול בסעודה כליל יום שמת בו אב ואם. וְ אַם חָל הַתְּעִיבֹר זֶה בְּשַׁבַּת שַׁבַּת, דִּיעַ כֶּשֶׁר תְּעִנֵּית. ועיין בא"ח סימן רמ"ט. [ג] מיהו אם בפעם ראשון השלים. ינהוג כן (ג) כל ימיו.

4

ספר חסידים (מרגליות) סימן תתג

אחד שמע שמת קרוב של אשתו שאם היתה יודעת היתה מתאבלת ולא היה רוצה לשמש מטתו אמרו לו לא היתה צריך כי אין אבילות נוהגת קודם שמועה. ואם באים נכרים להגיד אם סמוך ליי"ט הוא מבקשים מהם שלא להגיד כדי שלא יצטערו ביי"ט.

שיגערו בו חבריו, ובגיהוץ עד שיגיע הרגל ויגערו בו, וליכנס לבית השמחה עד שנים עשר חדש, וכן בשאלת שלום, ומונה מיום מיתה ולא מיום שמועה, לפיכך * אם באת לו שמועה של אביו לאחר י"ב חדש אינו נוהג אלא יום אחד בין בגורת שבעה ובין בגורת שלשים. רב בר אחוה דר' חייא הוא בר אחתיה דר' חייא כי סליק להתם * אמר ליה * אבא קיים א"ל אימא קיימת *, אמר ליה אימא קיימת אמר ליה אבא קיים *, אמר ליה לשמעיה חלוץ לי מנעלי * והולך כלי אחרי לבית המרחץ, שמע מינה תלת: שמע מינה אבל אסור בנעילת הסנדל, ושמע מינה שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד, ושמע מינה מקצת היום ככולו. קשיא לי מאי האי דקאמרין אבל אסור בנעילת הסנדל כלומר בשמועה רחוקה, פשיטא, אלא במאי נוהגת יום אחד, ונראה לי דאינה נוהגת אלא יום אחד קאמר לומר שדיו מכל גורת אבלות בחליצת מנעלו וסנדלו, ואינו צריך שילך לביתו ויכפה מטותיו ויתעטף בראשו, שהרי רבי חייא לא עשה אלא חליצת מנעליו, ומיד הלך לבית המרחץ לא כפה ולא עטף, וכן במלאכה ורחיצה וסיכה ותשמיש וקריאת תורה, ככולן לא נהג כלום, לפי שאין שעה אחת מתפרסמת עליו באיסור, וכן משום הכי דייק דשמועה רחוקה כיון שקבל עליו אבילות בחליצת הסנדל דיו, וכן הדין נמי במי שאין לו מנעלים ברגליו שמתעטף כאבל או כופה מטתו שעה אחת ויוצא יד חובתו, ובודאי אם היה עוסק במלאכה או שהיה רוחץ וסך או קורא בתורה ובאת לו שמועה רחוקה הרי זה מפסיק שעה אחת משום אבילות וחוזר למה שבידו, אבל מכל מקום אין יוצא ידי חובת שמיעה בהפסק זה עד שיעשה מעשה הניכר באבילות שיהא אבילות מתפרסמת עליו בכך כגון חליצת מנעל וסנדל או עטיפת הראש שהן מצות עשה שבאבילות, אי נמי כפיית מטתו שאף הן יש בהן צד מעשה, כך נראה לי⁶. וכן נראה שהיה רבי חייא לובש תפילין בשעת שמועה זו שלא היה דרכו של אותו צדיק לילך בלא תפילין *, ואף על פי כן לא חלץ תפיליו כלל, והטעם לזה לפי שאמר⁷ בשני של אבילות ומניח תפילין ואינו חולץ אלא ביום ראשון בלבד, ולא תהא שמועה רחוקה חמורה מיום שני של אבילות קרובה, הילכך אם היה לובש תפילין בשעת שמועה של אבילות רחוקה אינו חולץ, אלא מעטף ראשו וחולץ מנעל או סנדל ודיו.

ואיבעיא לן קורע בשמועה רחוקה⁸ או אינו קורע, רבי מני אמר אינו קורע, רבי חנינא אמר קורע, ואקשי ליה רבי מני לר' חנינא בשלמא לדידי דאמינא אינו קורע היינו דליכא אבילות שבעה *, אלא לדידך דאמרת קורע קריעה בלא שבעה מי איכא, ואהדר ליה רבי חנינא: אין, מצינו קריעה בלא שבעה, בשלא קיים מצות קריעה, דתני⁹

כן נ"כ בכ"י (ד"ס), ובגמרא ליתא. 6 וכן נפסק להלכה ביו"ד תכ, ב. וכן כמה שכתב לקמן לענין תפילין. 7 כו"ק כא, א. 8 י"ט כ, ב. 9 דתני, שם: דתני איסי.

וגיהוץ (פרישה תב, ג). לפיכך, הואיל שמונין מיום המיתה (שם ה). כי סליק להתם. רב מעירו דבבל לא"י שהיה רבי חייא שם (רש"י מ"ק כ, א). אמר ליה, רבי חייא לרב. אבא קיים. אייבו אביך קיים הוא. אימא קיימת. בלשון שאילה הוא. כלומר עד שאתה שואל על אבי שאל על אמך. שאף היא אחותך (רש"י). ויש פירוש אחר ששאל על אביו ואמו, והיא שיטת הראב"ד מובאת לקמן. ומלשון רבינו לקמן (ו,א"כא דמייתי לה מדרבי חייא דלא אמרינן בגמרא דקרע על אחיו ואחותו) מבואר שהרמב"ן מפרשו כפירש רש"י ששאל על אביו של רב שהיה אחיו, ועל אמו שהיתה אחותו. אבא קיים. א"ל רב אבא קיים עדיין לא השבתיך עליו, וממילא הבין רבי חייא (שם). חלוץ לי מנעלי. להתאבל על אחי ואחותי (שם). לילך בלא תפילין. ג"ל המקור לדברי רבינו, שהרמב"ם בה' תפילין ד, כה, כתב מדה זו על רב, ורב שהיה תלמידו של רבי חייא בודאי למדו ממנו (ובמגילה כה, א, נמצאת מדה זו על רבי זירא). היינו דליכא אבלות שבעה. כלומר משום דליכא שבעה אינו קורע (רש"י שם).

ג, ב. [רכבת כתיב. ישבת נמי הוה] ¹ ליה למכתב, אלא שלא היה טעם לחסרון ישבת ויש טעם לחסרון רכבת, להראות שאיפשר לומר לשון קצרה ואע"פ שאינו של כבוד ².
 [ומסקין בטומאה] ¹. לא טעה התלמיד בשביל לשון שאינו של כבוד ³ שהרי להלכותיו הזכירו, אלא לא אמ' לשון מדוקדק, שאין דעתו של אדם למסוק בטומאה אלא שאינו מדקדק למסוק בטהרה ⁴. וזה שהביאו המעשה בכאן מפני שהוא מענין שבח דקדוק הלשון ואע"פ שאין בו ענין של גנאי ושאינו של כבוד ⁵, וכן הביאו אחרים. לפי הענין נאמר שהוא לשון מגונה מאחר שאין צריך לשון זה להלכותיו לגזור בו טומאה שאין צריך שיהו מוסקין ⁶.

[ההוא גוי] ⁷ דהוה פליק ואכיל פסחים בירושלים] ¹. מכאן הביא רבנו יעקב ז"ל ⁸ ראי' שהבא ואמ' ישראל אני מאמינין אותו, שהרי היו מאמינין לזה הגוי ומאכילין אותו פסחים. ואע"פ שאמרו בפר' החולץ ⁹ מי שבא ואמ' גר אני יכול נקבלנו ת"ל וכי יגור אתך גר ¹⁰ במוחזק לך, התם בשהיו מכירין בו שהיה גוי והוא אומ' שנתגייר, אבל אם לא היו מכירין אותו ¹¹ נאמן לומ' ישראל אני או גר אני מתוך שבא לידו ¹² לומר ישראל אני. ואין זו ראייה כל כך, שזה הגוי שהיה בא ברגל עם כל ישראל ודאי ראוי להאמינו שרובן ישראל היו ¹³ ואין שואלין לכל אחד מי ילדו. מ"מ הדין אמת הוא כדאמרי' בפרק החולץ ¹⁴, אמ' ליה זיל גלי או נסיב (בר) [בת] מינד.

ד, א. [ש"מ אבל אסור בנעילת הסנדל] ¹. תמה ² הוא זה, וכי עדיין לא למדנו על אבל שהוא אסור בנעילת הסנדל ³. ויש לנו לומר שעל אבל של שמועה רחוקה אמרו שהוא אסור בנעילת הסנדל. והוצרכו לכך מפני שאינו אלא יום אחד ואי אפשר לו לקיים כל מצות הנהגות באבל, ואמרו שאותה שעה שהוא נוהג אבלות כל מצוות שבאבל נוהגות בו באיסור לא תעשה, כגון נעילת הסנדל ורחיצה וסיכה וכיוצא בהן ⁴. ואמרו נעילת הסנדל לסימן ומפני שהוא לכל אדם, שאסור רחיצה וסיכה אינו ניכר אלא למי שהיה רוחץ או סך שהוא מונע את עצמו, או אם היה עושה מלאכה ⁵. וכן כל מצות שבאבל שהן

1 מחוק. 2 פירוש, שגם רוכבת וגם יושבת דינם להיות מלאים, והחסרון ברכבת ללמד בא, וכ"ה בחי' הר"ן ד"ה רכבת, ושם הק' לפי ר"י שכתוס', ועי' בתוס' ר"פ. ועי' באוצה"ג עמ' 2 ובפי' ר"ח כאן. רבינו לשטתו בעמ' א' ד"ה שהרי, עיין שם, כותב כאן: שאיפשר לומר לשון קצרה ואע"פ שאינו של כבוד. אבל לא לשון מגונה. אבל ברש"י ד"ה רכבת: ,למדך בחסרון זה שתתפוס לשון קצרה ואפילו הוא מגונה". ועי' מהרש"א לרש"י. 3 רבינו מפרש כפי' ר"ח ועוד, ששבח לזה שאמר ואין מוסקין בטהרה. 4 וכ"פ במכתם ובמאירי ובר"ן. 5 וכן משמע מדברי המכתם, עי' מ"ש הר"ב באה באוצר הראשונים, כ"ה ב' הע' 7. 6 וכן משמע מן המאירי, עי' בג"ל ובהוצ' מכון התלמוד דף ט' הע' 91. 7 מרישומי האותיות ניכר שחסרה מלה זו, ובדפוסים הישנים ובכתבי היד: גוי, ושונה לארמאה ע"י הצנזור, ר' דק"ס. 8 בס' הישר (סי' רנ"ח בד' ווינה, וסי' ג' וסי' של"ו בהוצ' ירושלים), ומובא כאן בתוס' שגן ותוס' ר"פ. ועי' תוס' ד"ה ואנא, ותוס' יבמות מ"ז א' ד"ה במוחזק. ועי' בחי' הרמב"ן ליבמות מ"ז ב' ד"ה מי. 9 יבמות מ"ז סע"ב. 10 ויקרא י"ט ל"ג. 11 בין השורות 12 = שבידור. 13 וכ"כ התוס' כאן ושאר, אבל בתוס' יבמות שם דחו שבכל מקום נמי איכא רובא, שרוב הבאים לפנינו בתורת יהדות ישראלים נינהו. 14 שם מ"ה סע"א.
 1 מחוק. 2 לכל הדבור עי' בתורת האדם להרמב"ן, ענין שמועה וליקוט עצמות, עמ' רל"ז, ובחי' הרמב"ן למו"ק כ' א' ד"ה רב, ובטור ושו"ע יור"ד סי' ת"ב ס"ב. ועי' בחי' הר"ן כאן ד"ה ש"מ, שדבריו קרובים לדברי רבינו. 3 עי' מו"ק ט"ו ב': אבל אסור בנעילת הסנדל מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל וכו'. 4 תשמיש, מלאכה וקריאת התורה.

אסורות עליו. אבל במצות הנהגות באבל במצות עשה כגון עטיפת הראש וכפית המטה אינו צריך⁶, שאבלות שעה הוא, אינו צריך לחזור על מצוות שבאבל אלא שיהא נוהג איסור במה שיש בו איסור לאבל. ומ"מ יש לנו לומר שאם היה עומד יחף כשבאת לו השמועה, צריך הוא לקיים מן הדברים שהוא מצווה בהן שיכפה מטתו או יעטף בראשו, שצריך הוא לעשות מעשה אבלות.

ומכיון (שאמרו) [שלא אמרו] עליו שקרע עליהם יש לנו ללמוד שאין קרעין על שמועה רחוקה, וכן אמרו בפרק ואלו מגלחין⁷ קריעה לאחר⁸ שבעה מי איכא. אלא שאמרו שם שאע"פ שאין קריעה של חיוב לאחר שבעה קורע הוא לכבוד אביו ואמו, וזה המעשה לא היתה השמועה על אביו ואמו, ואחיו ואחותו היו. ומה שנמצא בספרים אמ' ליה אבא קיים⁹, אין הגרס' כן, אלא איבו קיים גרסי', שכך היה שם אביו של רב כדאית' בפ"ק דסנהדרין¹⁰. ואם הגרס' שגורסין אבא קיים אמת, יש לנו לומר שבדרך כבוד היה קורא לו אבא, כמו שהיה קורא לאחותו אמא כשאמ' לו אימ' קיימת¹¹.

והשתא דקיימ' לן דכולי¹² עלמא אור אורתא הוא. פרש"י ז"ל¹³ דאי אמרי' אור יממא הוא לא קשיא מידי דאיכא למימר דאין הכי נמי דבדיק בשית. ואין זה נכון דאור מצפרא משמע כדאמרי'¹⁴ ר' אליעזר בן יעקב אומ' משעת האור. ויש לפרש דאי אמרי'

5 ואמרו נעילת הסנדל וכו'. ליתא ברמב"ן. 6 שהרי רבי הייא לא עשה אלא חליצת מנעליו, ומיד הלך לבית המרחץ ולא כפה ולא עטף (תה"א שם). ברם הרמב"ן הוסיף: „וכן במלאכה ורחיצה ותשמיש וקריאת התורה, בכלן לא נהג כלום, לפי שאין שעה אחת מתפרסמת עליו באיסור". ועל פיו פסק מרן בש"ע שם: „השומע שמועה רחוקה אין צריך לנהוג כל דין אבלות אלא דיו בחליצת מנעל, ואין צריך לא עטיפה ולא כפיית המטה ומותר במלאכה רחיצה וסיכה ותשמיש המטה ובתלמוד תורה". וזה שלא כמ"ש רבינו שבאותה שעה שהוא נוהג אבילות אסור בכל מה שהאבל אסור בו (וכן גם בחה"ן). וי"ל, שבעיקר הדין מודה הרמב"ן שהוא אסור בכל מצוות לא תעשה, וכן כתב שם שאם היה עוסק במלאכה או שהיה רוחץ וסך ובאת לו שמועה רחוקה מפסיק שעה אחת משום אבילות. אלא שסובר שמיד שנהג דין אבילות בחליצת מנעליו כבר יצא חובת אבילות, שאין לאבילותו שיעור זמן והרי היא תלויה במעשה המפרסם את האבילות בלבד, ולפיכך הוא מותר במלאכה וכו' מיד לאחר חליצת מנעליו. ונראה שאף רבינו מודה לזה, ומש"כ שעליו לנהוג איסור במצוות לא תעשה מיירי בכה"ג שלא עשה עדיין מעשה האבילות, ומשכחת לה לפי מה שכתב להלן שאם היה עומד יחף כשבאת לו השמועה מתעטף כאבל או כופה מיטתו; והשמיענו שכל עוד שלא עשה מעשה האבילות שהוא אסור בכל מה שהאבל אסור בו. וכן י"ל גם בדעת הרמב"ן. ועי' בקרן אורה למו"ק (דף ג' ב' ד"ה ש"מ) שכתב שמדברי הרמב"ם נראה שאסור שעה אחת בכל דיניו. התכוון למה שפסק הרמב"ם בהל' אבל פ"ז ה"ב: „כיון שנהג אבילות שעה אחת כאילו נהג כל היום כולו, ומותר לנעול ולרחוץ ולסוך ולגלח בשאר היום וכן הוא מותר בכל הדברים". משמע שבאותה שעה עכ"פ הוא אסור לנעול ולרחוץ וכו'. וצ"ע שמרן בב"י לא עמד על מחלוקת זו שיש בין הרמב"ם והרמב"ן ופסק הלכה כהרמב"ן בש"ע. ועוד שלפי מה שהבין בקר"א בד' הרמב"ם עלינו לומר שיש שיעור זמן לאותה שעה של הנהגת אבילות, ולא נתבאר מהו, וכפי הנראה שאין לה שיעור, שברגע כל שהוא יצא ידי חובתו. ולכן מסתבר לפרש לשון הרמב"ם כפי שפירשנו דברי הרמב"ן, שמעיקר הדין הוא אסור בסיכה וכו' באותה שעה, אלא שהוא יוצא חובת אבילות במעשה אבילות אחד. 7 מו"ק כ' ב'. 8 בגמ': בלא. 9 ר' תוס' ד"ה אבא שכ"ה גי' פר"ח. ועיין בערוך ע' אבא. ועי' בתוס' ר"פ ד"ה ש"מ. 10 ה' סע"א. 11 כ"כ הרמב"ן בתה"א הנ"ל ובחידושו למו"ק (שם) ד"ה ואיבעית, עי"ש שהאריך. וד' הרמב"ם והראב"ד שאינו קורע בשמועה רחוקה אפילו על אביו ואמו, עי' בב"י שם; וד' הרי"ף שקורע, וכן הלכה בטוש"ע שם ס"ד. 12 לפנינו: דלכולי. 13 ד"ה נבדוק. 14 לעיל